

Odvozování přídavných jmen, tzv. polopřípony

a) přídavná jména se tvoří většinou od podstatných jmen (jejich kmenová samohláska se často přehlasuje) těmito příponami:

-ig česky: -ný, -ní, -ivý (označení jakosti, vztahu): schläfrig, sonnig, heutig; (označení schopnosti, vlastnosti): brüchig- lomivý, bröckelig-drobivý;

-lich česky: -ský, -ný, -ní (označení jakosti, vztahu, příslušnosti, původu): männlich, weiblich, geschlechtlich, natürlich; (označení menší míry vlastnosti) bläulich, säuerlich, rötlich;

POZOR na rozdílný význam přípon -ig/-lich u časových údajů:

stündlich (= jede Stunde) fährt der Zug, monatlich (einmal im Monat, jeden Monat)

einstündig (= eine Stunde dauernd) -die einstündige Verspätung, zweimonatiger Kurs.

-isch česky -cký, -ský (označení příslušnosti, původu) biologisch, chemisch, tschechisch, englisch;

-(e)n, -ern česky -ý, -ný (od látkových podst. jmen, častěji se dává přednost složeným podstatným jménům se stejným významem) golden, seiden, eisern, hölzern (místo goldener Ring - Goldring);

-bar (od podst.jmen a sloves, označení pasivní možnosti, proveditelnosti, česky: -ný, -telný): fruchtbar - plodný, úrodný, sichtbar - viditelný, wunderbar - zázračný, podivuhodný;

-sam (od podst., přídavných jmen a sloves, označení sklonu, schopnosti) langsam - pomalý, unaufhaltsam - nezadržitelný, aufmerksam - pozorný, biegsam - ohebný.

b) Dále se přídavná jména tvoří tzv. polopříponami, tj. slovy, která mohou vystupovat i samostatně a svým významem ovlivňují i význam nového přídavného jména, v odborném jazyce jsou takováto příd. jména velmi frekventovaná:

-arm (od řady podst.jmen: = chudý čím, na co): sauerstoffarm -chudý na kyslík, wasserarm - chudý na vodu, s nedostatkem vody, rohstoffarm - chudý na suroviny;

-reich (od podst. jmen = bohatý čím, nač): energiereich - bohatý na energii; zahlreich - četný, početný; kinderreich (e Familie) - s více, mnoha dětmi; wasserreich - bohatý na vodu, vodnatý;

-los (od podst.jmen = prostý čeho, bez-, ne-) farblos - bezbarvý, machtlos - bezmocný, endlos – nekonečný;

-frei (stejný význam jako -los): wasserfrei - bezvodý, geruchfrei - bez zápachu, fehlerfrei - bezchybný;

-förmig (od podst.jmen. = téhož tvaru,-/ov/itý): nadelförmig - jehlicovitý, ringförmig - kruhovitý, eiförmig - vejcovitý, vejčitý;

-mäßig/-gemäß (od některých podst. jmen = shodný s čím, podle čeho): gesetzmäßig - zákonitý, podle zákona; regelmäÙig - pravidelný; ordnungsgemäÙ - podle řádu, podle pořadí; sachgemäß – věcný;

-artig (od podst. jmen = téhož, podobného tvaru, -ovitý): zweigartig - větévkovitý, traubenartig - hroznovitý, lawinenartig - lavinovitý, jako lavina;

-haltig (od podst.jmen = obsahující něco): eisenhaltig - obsahující železo, železitý; eiweißhaltig - bílkovinný, bílkovinnový, obsahující bílkoviny;

-haft (podobný význam jako -haltig, označení vlastnosti, podobnosti): fehlerhaft - obsahující chyby, chybný; meisterhaft – mistrovský;

-wert/-würdig (od některých sloves a podst. jmen = hodný čeho): bemerkenswert - pozoruhodný, preiswert - cenově výhodný, denkwürdig - pamětihodný, glaubwürdig – věrohodný;

-widrig (od podst.jmen = proti-, ne-): moralwidrig - nemorální, gesetzwidrig - protizákonný, nezákonný;

-voll (od podst.jmen = oplývající čím, plný čeho. Opak -los): wertvoll - hodnotný, cenný; bedeutungsvoll – významný;

-weise (od podst. a příd. jmen = takovým způsobem, na způsob čeho): teilweise - částečný, ausnahmsweise - výjimečný, stufenweise - stupňovitý, postupný.

c) Přídavná jména, tvořená od mezinárodního základu cizími příponami, jsou v odborném stylu rovněž velmi častá (tyto přípony jsou přízvučné):

-abel: komfortabel - komfortní, blamabel - ostudný, zahanbující

-al: radikal - radikální, sozial - sociální, sexual - sexuální, pohlavní

-an/-än: human - humánní, spontan - spontánní, mondän - mondénní, světácký

-ant: markant - markantní; relevant - důležitý, podstatný; irrelevant - nedůležitý, nepodstatný

-ar: elementar - elementární

-är: revolutionär - revoluční, populär - populární

-at: obligat - obligátní, povinný, závazný; adäquat - adekvátní, přiměřený

-ell: kulturell - kulturní, materiell - materiální, generell - generální, hlavní

-end: horrend - nesmírný, veliký

-ent: eminent - eminentní, prvořadý, vynikající; existent - jsoucí, skutečný

-et: konkret - konkrétní, diskret - diskrétní

-ett: honett - počestný, slušný, adrett - čilý, příjemný

-ibel: flexibel - flexibilní, přizpůsobivý

-id: morbid -morbidní, negroid - negroidní

-il: senil - senilní, stabil - stabilní, stálý

-iv: negativ - negativní, záporný; positiv - pozitivní, kladný

-os: rigoros - rigorózní, přísný

-ös: skandalös - skandální, luxuriös - luxusní

d) Přídavná jména se dále tvoří pomocí předpon:

erz- (zesiluje negativní obsah): erzdumm ultrablby, erzfaul – velmi líný;

un- (vytváří přídavná jména opačného významu): unmöglich - nemožný, unlösbar - neřešitelný, nerozpustný;

ur- (označení počátečního stavu, zesílení významu, pra-): uralt - prastarý, ursprünglich - původní, urkomisch-nesmírně komický;

be- (nejen u přičestí minulého: bekannt - známý, poznaný, ale i přímé odvození od podst. jména): behaart - ochlupený, porostlý vlasy, srstí; bemoost - porostlý mechem, starý, omšelý;

ge- (stejný význam jako be-): geheim - tajný; gestreift - pruhovaný, žíhaný; gestieft - v botách, obutý

miss- (označení záporu, záporné vlastnosti): misstrauisch - nedůvěřivý, missförmig - znetvořeného tvaru, missgünstig - nepříznivý